

Förebyggande av halk- och snubbelrisker i arbetet

Halkning, snubbling och fall (*) är den främsta orsaken till olyckor inom samtliga branscher från tung tillverkning till kontorsarbete. I samtliga medlemsstaterna har de identifierats som huvudorsaken till olyckor som medför mer än tre dagars frånvaro från arbetet (2).

Anställda i **små och medelstora företag** löper större risk att råka ut för en olycka, särskilt de i företag med färre än 50 anställda. **Enkla åtgärder kan minska risken för skador på grund av halkning och snubbling.** Råden i detta faktablad gäller alla företagstyper och företagsstorlekar.

Arbetsgivaransvar

Krav som fastställs i europeiska direktiv (t.ex. om arbetsplatser, varsel skyltar, personlig skyddsutrustning och åtgärder för säkerhet) och som är av betydelse för förebyggande av halk- och snubbelrisker omfattar följande:

- Säkerställande av att **arbetsplatser** i så stor utsträckning som möjligt får tillräckligt naturligt **ljus** och är försedda med belysning som är lämplig från skyddssynpunkt.
- Säkerställande av att **golv på arbetsplatsen** inte har några farliga ojämnheter, håll eller sluttningar och att de är stabila och halkfria.
- Uppsättning av **varsel skyltar för säkerhet och hälsa** där risker inte kan undvikas eller reduceras på ett tillfredsställande sätt genom förebyggande åtgärder.
- Tillhandahållande av **personlig skyddsutrustning** (t.ex. skyddsskor) lämplig för de risker som kan finnas och där riskerna inte kan undvikas på annat sätt. Utrustningen skall vara bekväm och väl underhållen samt inte orsaka att en annan risk ökar.
- Efterlevnad av ett allmänt **regelverk** för arbetsmiljö som omfattar: bedömning och förebyggande av risker där kollektiva åtgärder för att eliminera risker prioriteras, tillhandahållande av information och utbildning samt samråd med anställda och samordning med underleverantörer.

Minimikraven som fastställs i direktiven har införts i **nationell lagstiftning** som kan ställa ytterligare krav.

Samråd med personalen är ett krav. Utnyttjande av deras kunskap hjälper till att säkerställa att risker lokaliseras och att praktiska lösningar genomförs.

Att se till att arbetsmiljön är bra och säker är inte enbart ett ansvar för ledningen. **Arbetstagare** har också skyldighet att samarbeta och ha uppsikt över sin egen och andras säkerhet genom att följa instruktioner som givits vid utbildning. Alla skall uppmuntras att bidra till att förbättra arbetsmiljön.

Förebyggande av olyckor - hantera riskerna

Ett bra ledningssystem för arbetsmiljön förebygger olyckor genom att:

- identifiera problemområden,
- fatta beslut och handla efter dem,
- kontrollera att de åtgärder som vidtagits varit effektiva.

(*) Fall avser "fall från låg höjd" på mindre än 2 meter.

(2) Arbetsmiljösituationen i Europeiska unionen – pilotstudie. 2000. Europeiska Arbetsmiljöbyrån. ISBN 92-950-0712-3

(3) <http://europe.osha.eu.int/legislation/> innehåller länkar till **EU-lagstiftning**, uppgifter om kommissionens riktlinjer för små och medelstora företag och till medlemsstaternas webbplatser som innehåller **nationell lagstiftning** för att genomföra direktiven och riktlinjerna.

Informationen i detta faktablad är inte avsedd att ersätta gemenskapernas eller medlemsstaternas officiella texter.

Ett typiskt handlingsprogram inbegriper ett antal steg:

Identifiering av problem och planering

Områden där det finns halk-, snubbel- och fallrisker skall identifieras - t.ex. ojämna golv, dåligt upplysta trappor - och mål ska fastställas för förbättringar. Utrustning och arbetsmetoder skall väljas som gör att riskerna förebyggs.

Organisation

Ansvaret för arbetsmiljön inom olika arbetsområden skall tydligt fastställas.

Kontroll

Kontroller är väsentliga för att säkerställa att arbetsuppgifterna utförs på ett korrekt och säkert sätt. Register skall föras över verksamheter som rengöring och underhållsarbete.

Övervakning och granskning

Regelbunden uppföljning behövs. Minskar antalet olyckor? Uppträcks färre potentiella olycksrisker vid säkerhetsinspektioner?

Arbetsgivare är skyldiga att bedöma risker som arbetstagare och andra (inklusive besökare, underentreprenörer och allmänhet) kan utsättas för i sitt arbete. Halk- och snubbelrisker skall vara bland de som undersöks. Riskbedömningen skall regelbundet granskas och uppdateras, inklusive då det sker betydande förändringar som vid användning av ny utrustning eller nya arbetsmetoder.

God arbetspraxis

Syftet skall, där så är möjligt, vara att **eliminera** risker vid källan (t. ex. utjämning av ojämna golvytor). Går inte detta bör nästa steg vara **ersättning** (t. ex. använda en alternativ metod vid golvrengöring), följt av **separation** (t. ex. avspärrning när golven är våta). Den sista åtgärden för förebyggande är **skydd** (t. ex. använda skor med halkfria sulor). Användningen av personlig skyddsutrustning skall vara den sista formen av skydd efter att samtliga organisatoriska och tekniska åtgärder vidtagits. Det finns ofta enkla men effektiva åtgärder som kan vidtas för att minska eller eliminera halk- och

INRS

snubbelriser. Förebyggande åtgärder som bör övervägas omfattar följande:

Bra lokalvård - Dålig lokalvård och allmän skräpighet är viktiga orsaker till halk- snubbelriser. Håll arbetsmiljön ren och städad, med golv och gångar fria från hinder. Ta regelbundet bort skräp så att det inte samlas på hög.

Städning och underhåll - Regelbunden städning och regelbundet underhåll minimerar riskerna. Skräp skall regelbundet tas bort och arbetsområden hållas fria. Metoder och utrustning för städning skall vara lämpliga för de ytor som behandlas. Se till att nya halk- och snubbelriser inte skapas vid städning och underhållsarbete.

Belysning - Belysningsnivåerna ska vara tillräckliga, lampors funktion och läge skall göra att samtliga golvytor är jämnt belysta och att potentiella risker, t. ex. hinder och spill kan ses klart och tydligt. Belysningsnivåerna skall tillåta säker passage genom lokalerna. Yttre belysning kan krävas så att arbetsplatser utomhus är tillräckligt upplysta.

Golvbeläggning - Golv skall regelbundet kontrolleras vad gäller skador och underhåll genomförs när det behövs. Potentiella halk- och snubbelriser att hålla efter är hål, sprickor och lösa mattbeläggningar. Golvytan ska alltid vara lämplig för det arbete som utförs, t. ex. kan den behöva vara motståndskraftig mot olja och kemikalier som används i produktionsprocessen. Beläggning eller kemisk behandling av befintliga golv kan förbättra deras egenskaper mot halkriser. Golven skall hållas rena.

Trappor - Många olyckor inträffar i trappor. Räckan, steg med halkfria beläggningar, väl synliga framkanter på stegen, halkskyddsmarkering samt tillräcklig belysning kan hjälpa till att förebygga halk- och snubbelriser i trappor. Andra nivåförändringar såsom ramper kan vara svåra att se. De skall tydligt markeras med lämpliga varselmarkeringar.

Spill - Ta omedelbart bort spill med en lämplig rengöringsmetod (kemisk behandling kan vara nödvändig). Använd varningsskyltar där golvet är vått och ordna alternativa vägar. Vad orsakade spillet - kan arbetsmetoder eller arbetsplatser förändras för att minimera spill?

Hinder - När så är möjligt skall hinder tas bort för att förebygga snubbelriser. Om det inte är möjligt att ta bort ett hinder skall lämpliga avspärrningar och/eller varselmärkingar användas.

Lösa kablar - Placera utrustning så att kablar inte korsar gångvägar. Använd kabelskydd för att på ett säkert sätt fixera kablar på golvet.

Skodon - Arbetstagare skall ha skodon som är lämpliga för deras arbetsmiljö. Ta hänsyn till arbetets typ, golvyta, typiska golvförhållanden och sulornas halkegenskaper.

Arbetsplatser utomhus - Arbetsplatser utomhus skall arrangeras på ett sådant sätt att halk- och snubbelriser minimeras, t. ex. genom halkskyddsåtgärder när det finns is på marken. Lämpliga skodon ska användas.

Att hitta lösningar - Förebyggande i praktiken

Fallstudien visar fördelarna med att vidta enkla förebyggande åtgärder. Här var det den inträffade olyckan som gjorde att åtgärder

vidtogs. Men företag kan lära sig av erfarenheter som denna och agera i förhand för att förebygga liknande olyckor i sina anläggningar. **Minskning av halk- och snubbelriser kan ofta uppnås till en liten eller ingen kostnad.**

Fallstudie

En arbetare snubblade över en lös tryckluftslang som lämnats i en gränd. Luftledningen hade inte tagits bort efter användning. Gränden var dåligt belyst och incidenten inträffade på natten. Efter en undersökning har företaget installerat strålkastare på dåligt upplysta områden och placerat om luftledningen och slangen. Utbildning i säkerhetsmedvetenhet och lokalvård ges nu till all personal.

Ytterligare information / Hänvisningar

Ytterligare information om god säkerhetspraxis finns på arbetsmiljöbyråns webbplats <http://osha.eu.int> Alla arbetsmiljöbyråns publikationer kan laddas ned gratis. "Förebyggande av arbetsolyckor" är temat för Europeiska arbetsmiljöveckan 2001 som organiseras av medlemsstaterna i oktober 2001. Ytterligare information finns på <http://osha.eu.int/ew2001/>. Arbetsmiljöbyråns webbplats har länkar till *medlemsstaternas webbplatser* där nationell lagstiftning och nationella riktlinjer om halk- och snubbelriser finns. <http://se.osha.eu.int/> för Sverige <http://fi.osha.eu.int/> för Finland

